

Eminentissimi Ac Reverendissimi Domini, D. Joannis Baptistæ, Cardinalis De Luca, Theatrum Veritatis Et Justitiæ, Sive Decisivi Discursus

Ad Veritatem Editi In Forensibus Controversiis, Canonicis & Civilibus, in quibus in Urbe Advocatus, pro una partium scripsit, vel Consultus respondit ; Cum Indicibus Argumentorum, Causarum ac Rerum luculentissimis. Opus Tam Judicibus, Quam Causarum Patronis, atque omnibus in utroque Foro ...

Tractatus Primi Pars I. de Usuris, & interesse, Pars II. de Cambiis, Pars III. de Censibus, Pars IV. de Societatibus Officiorum

Luca, Giovanni Battista de

Coloniae Agrippinae, 1691

Disc. XIX. Romana continuationis cambii. An post restitutam sortem possit creditor continuare sub cambiis & recambiis fructus seu cambia quæ remanerent debenda.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74112](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74112)

repeti posset, siue prætendi imputatio in sortem, undè propterea quatenus resolutiones istis fundamentis essent innixæ, semper remanent improbabiles saltem respectu denegatæ executionis pro sorte principali.

Ponderabam ulterius auctoritates in iisdem decisionibus deductas percutere regulam generalem de prohibita clericis negotiatione & mercatura, nullam verò adesse in terminis specialibus probantem contractum cambij illicitam negotiationem continere, cum re vera talis dici non possit, nam alias clericis habentibus pecuniam in uno loco interdictum esset illam pro altero loco cum mercatore, vel quocumque altero cum suo aggio seu valore unius monete cum altera cambiare, quod importaret commercij privationem, & cuius contrarium passim per quoscumque ecclesiasticos etiam Regulares & observantes, qui sunt in communi capaces, observatur; Et licet ubi non agitur de cambio, quod consumatur pro prima vice, sed girare seu continuare debet in cambijs & recambijs usque ad pecuniæ mutuatæ resolutionem, videatur actus mercatoribus potius congruus, undè propterea saltem de facto, atque in communi opinione reputatur species mercaturæ clericis illicita, ob quam Camerales desuper manus apponunt tanquam ex illicita negotiatione, Nihilominus id potius sequi videtur, vel ex quadam vulgi opinione, vel ratione scandali, quo cessante non videtur subesse ratio prohibitiva, undè propterea *Scaccia de cambijs §. Primo, quest. 7. par. 2. ampl. 11. num. 6.* advertit prohibitum non esse clerico mediante aliquo laico, & sub istius simulato nomine suam pecuniam dare ad cambium, quia concurrentibus realitatis requisitis juxta Bullam *Pij V.* dicitur actus licitus & honestus; Et quemadmodum clericis & Ecclesijs prohibitum non est dare pecuniam ad censum, ita non videtur, cur dici debeat prohibitum dare ad cambium cum in censu, magis certa videatur accessio salva sorte, quam in cambio, in quo fors diminutionem pati potest; Licet enim in censu fors sit demortua & perpetuo irrepetibilis, in cambio verò elapso statuto termino possit repeti, nihilominus istud creditoris & respectivè debitoris commodum vel incommodum compensatum remanet à dicta alia differentia securitatis sortis principalis & uniformis accessionis seu utilitatis in fructu quæ concurrunt in censu, & cessant in cambio, undè propterea alia urgere non videtur ratio prohibitionis, nisi illa scandali ac opinionis vulgi, quibus rationibus consultum remanet, quando sub aliorum nomine isti contractus celebrantur; Et consequenter nulla videtur subesse congrua ratio, cui assumptum innitatur.

ROMANA CONTINUATIONIS CAMBII

P R O

THOMA CARENA.

Discursus pro veritate.

An post restitutam sortem possit creditor continuare sub cambijs & recambijs fructus seu cambia quæ remanent debenda.

S U M M A R I U M.

- 1 *Acti series.*
- 2 *In censibus & societatis officij solutio in parte non facit cessare contractum in residuo non soluto.*
- 3 *Cambia non dicuntur fructus sed pars sortis.*
- 4 *De conclusione de qua num. 2.*
- 5 *Ponderantur conjectura ex quibus in proposito partium voluntas desumatur.*
- 6 *Cambia limitata a quomodo sint intelligenda.*
- 7 *Observantia multum in proposito attendenda est.*

D I S C U R S U S X I X.

THOMAS Carena hæres Christophori patris, ad effectum solvendi quoddam debitum hereditarium, accepit de anno 1635 scuta mille ad cambium, data creditori facultate cambiandi & recambiandi tam sortem quam cambia usque ad restitutionem; Cum autem Thomas partem cambiorum, ac etiam dictam sortem principalem solvisset; Creditor autem pro quodam residuo cambiorum prætenderet potuisse continuare eandem facultatem cambiandi, desuper ex parte Thomæ pro veritate consultus; Respondi ut sequitur.

In terminis præcisus cambij quæstio mihi non contigit in foro disputanda, neque adhuc memoria suggerit tractantes; Verùm firmata per DD. & Rotam in terminis census vel societatis officij, rectè his terminis congruere videretur, cum pariter agatur de materia pecuniaria, in qua tantumquam in materia dividua eadem est ratio totius quoad totum, ac partis quoad partem, tantumque affert utilitatem totum respectu totius, quam pars respectu partis, ideoque satisfactio in parte non tollit totum contractum, qui in parte remanente subsistere potest, ut quicquid aliqui dubitaverint, in terminis census firmatur per *Cenc. de cens. quest. 107. num. 4. & seq.*, & *quest. 110. num. 1. & seq.*, ac per tot. *Rot. apud Merlin. decis. 822. & 847. Adde. ad decis. 454. par. 4. rec. som. 2.* Et in terminis societatis officij *d. decis. 454.* repetita apud *Merlin. decis. 69.* Et his stantibus videtur pro creditore respondendum, ut scilicet mandatum datum ad cambiandum continuari poterit pro residuali summa sibi debita ex causa cambiorum.

Contrarium tamen in proposita facti specie mihi verius videtur ex ejus particularibus circumstantijs; Omissa enim inspectione, an dictæ decisiones & auctoritates loquentes de restitutione partis sortis principalis, alia sortis parte in suo esse remanente, applicari possint nostris terminis, in quibus non agitur de parte sortis, sed de parte cambiorum, quæ fructuum loco haberi videntur, de quo tamen dubitari posset, quia data realitate, cambia & recambia verè non sunt fructus & accessiones, sed habentur loco sortis principalis, quæ in qualibet nundina unà cum antiquo debito transmittitur, ex deductis per *Surd. conf. 540. n. 35. & seq. Turr. de Camb. disp. 3. q. 2. & pluribus seq.* & habetur pluries in alijs hoc eodem titulo, dum alias recambia passim admittuntur salvari non possent, quia esset dare fructus fructuum, & accessiones accessionum, quod ex veriori sententia est damnatum, salvantur tamen ex dicta ratione, quod illæ accessiones efficiuntur fors principalis tanquam pretium monete cambiandæ, ut alibi supra & infra advertitur.

Omissa

Omissa igitur dicta inspectione, moveor ad sentiendum contra creditorem, quia in hoc puncto, an scilicet per solutionem partis debiti cesset in totum contractus, verius est spectandam esse verisimilem partium voluntatem, & an per solutionem, eisque respectivè receptionem intellexerint à toto contractu recedere, remanente residuo in puris terminis debiti *Cenc. d. quæst. 107. num. 2. & 4. Mer. lin. d. decis. 69. num. 29. & dec. 822. num. 5. & sequæ. Adden. ad dictam dec. 454. par. 4. rec. tom. 2. n. 61. & seq.*

In casu autem de quo agitur, plura concurrere videntur, ex quibus verisimilis partium intentio fuerit resolvendi totum contractum, & præsertim quia integra fors principalis scutorum mille prout accepta fuit, ita restituta, & de ea reportata quietantia, ita ut nil penitus remaneret debendum de ea, quæ verè & originaliter est fors principalis, pro qua contractus initus fuit; Residuale verò debitum ex causa cambiorum, licet ex juris subtilitate & fictione loco fortis ad effectum recambiandi habeatur, de facto tamen & omnium opinione habetur tanquam debitum fructuum, ac etiam Rota sæpius tanquam fructum habere seu nuncupare solet, Unde non intrat illa ratio, quæ militat in casu dictarum decisionum, in quibus, vel major, vel satis notabilis pars fortis remanebat non restituta.

Clarius quia ubi aliqua verè & originaria fortis portio debenda remanet, debitor est certus se esse illius debitorem, atque non solvendo dicitur in mora inexcusabili, ex qua æquum non est, ut com modum reportet in præjudicium creditoris novæ illam fortem tenere otiosam, ideoque non mirum si Rota ex æquitate hanc sententiam in dictis casibus sequuta est; Non sic in isto residuali debito cambiorum & recambiorum, quod incertum remanet ac illiquidum, ita ut iustè debitor credere potuerit se non esse illorum debitorem, ideoque, vel non intrat mora, vel ab ea excusatur, quia semper excusandus est debitor, qui ante non solvit quam sciret quantum deberet *l. 3. ff. de usur. l. non potest de regul. jur. cum concord. per Leonar. de usur. qu. 84. num. 1. & seq.*, & est in jure vulgaris propositio.

Licet enim cambia sint limitata ad rationem decem pro centenariis, hæc tamen limitatio facta est ad effectum, ut dictam summam excedere non valeant, secus autem si sint minora, quia tunc in minori summa debentur, ut expresse conventum legitur in instrum. & est de jure indubitatum, nam aliàs esset cambium siccum & usurarium, cum iste contractus eatenus ab usura salvetur, quatenus sub se contineat periculum, ut nulla accessio, quinimò fortis principalis diminutio & creditoris jactura adesse possit, ut haberetur sæpius hoc eodem titulo; Unde propterea dum debitor à creditore certificatus non fuit, quid & quantum in singulis nundinis cursus cambiorum importaverit iustè credere potuit, se ad aliud non teneri nisi ad cambia soluta.

Accedente præsertim contraria observantia deducta ex longo creditoris silentio, per quod, per argumentum à contrariis, rectè intrant ponderata apud Merlin. *d. decis. 822. num. 7. & seq. & decis. 851. num. 5. & 6. Cenc. d. qu. 107. num. 7. & 8. Adden. ad d. decis. 450. num. 64. & seq. par. 4. rec. tom. 2.* Atque iniquum esset ut debitor, qui ex longo creditoris silentio putat totum solvisse, ac nihil debere, patiatur supplantationem cum longo cursu cambiorum & recambiorum, quem

de facili ab initio evitare potuisset solvendo residuum fructuum, dum totam veram fortem restituere curavit.

Considerandus quoque venit sensus mercatorum, quod in cambijs limitatis non datur recambium, ut alia occasione à pluribus mercatoribus peritis & fide dignis audivi; Sed super hoc nihil firmandum duco, cum puncti necessitas non postulet.

ROMANA

SEU

BONONIEN.

LITTERARUM CAMBII

PRO

FEDERICIS FLORENTIÆ

CUM

MONTHIONE & ALIIS MERCATORIBUS
URBIS.*Discursus ad veritatem in Congregatione.*

Cuius periculo cedat decoctio, An mandantis seu scribentis litteras cambij post illarum acceptationem, Vel mandatarij qui litteras acceptavit & adhuc non implevit, Vel eius in cuius gratiam scriptæ sunt.

SUMMARIUM.

- 1 **F**acti series.
- 2 Quando decoctio scribentis litteras cambij cedat damno mandatarij acceptantis, vel adjecti, distinguitur.
- 3 Quis in proposito dicatur mandans, & quis mandatarius, & de personarum diversitate in hac materia concurrente.
- 4 Considerantur casus novæ in questione de qua num. 2.

DISCURSUS XX.

Catalanus Bononiæ mercator quædam tractas fecit Federicis Florentiæ mercatoribus, de quibus jam ab eis impletis dedit manibus, ut se reintegrare deberent supra se à Monthiono Urbis mercatore ejus correspondenti, cui iidem Federici duas tractas fecerunt de æquivalenti aliis eorum correspondentibus solvendas, per d. Monthionum per Catalanum certioratum acceptatas, unam scilicet sub die 3, & alteram sub die 10. Martij 1663. Cum autem hoc intermedio tempore inter dictas duas acceptationes, sub die scilicet septima ejusdem mensis sequuta esset dicti Catalani mors, quæ improvisò ejus insperatam decoctionem, vel detexit vel accidentaliter causavit, Hinc Monthionus de his certioratus, priusquam etiam primæ tractæ usus maturaret, recusavit eas implere; cumque dictis Federicis principaliter eas impleri interesset, dum aliàs ipsi reintegrare tenerentur eos, quibus erant directæ, Idcirco in Advocatorum